



بسمه تعالی  
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی  
موسسه تحقیقات علوم باغبانی  
پژوهشکده پسته



دستورالعمل افزایش بهره وری تولید پسته			عنوان دستورالعمل
تیر ۱۳۹۷	تاریخ شروع اجرا		شماره دستورالعمل
تیر ۱۳۹۹	تاریخ اعتبار		شماره بازنگری

### دستورالعمل افزایش بهره وری تولید پسته

عنوان	تهیه کننده	تایید کننده	تصویب کننده
سمت:	عضو هیات علمی	رییس گروه فیزیولوژی و تکنولوژی	معاون پژوهشی پژوهشکده
نام:	اقتصاد کشاورزی رضا صداقت	پس از برداشت احمد شاکر اردکانی	محمد عبدالهی عزت آبادی
تاریخ:	تیرماه ۱۳۹۷		
امضاء			



بسمه تعالی  
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی  
موسسه تحقیقات علوم باغبانی  
پژوهشکده پسته



مقدمه:

در سال ۱۳۹۵ محصول پسته با سطح زیر کشت ۳۵۹۰۷۸ هکتار بارور و ۹۸۲۵۸ هکتار غیر بارور و سطح زیر کشت کل ۴۵۷۳۳۷ هکتار، حدود ۱۵ درصد از سطح زیر کشت محصولات باغبانی را در کشور به خود اختصاص داده است. استان کرمان با سطح زیر کشت ۲۰۳۰۵۰ هکتار بارور و ۹۰۰۰ هکتار غیر بارور و سطح زیر کشت کل ۲۱۲۰۵۰ هکتار حدود ۴۶ درصد از کل باغات پسته کشور را دارا می باشد (وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۵). در خصوص میزان تولید پسته در سالهای مختلف و در منابع آماری متفاوت، گزارشات مختلفی وجود دارد. بر اساس آمار منتشر شده توسط وزارت جهاد کشاورزی (۱۳۹۵)، میزان تولید پسته کشور برای سالهای ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ به ترتیب ۲۶۱۱۰۱ و ۳۰۴۴۲۰ تن گزارش شده است و استان کرمان در همین سالها به ترتیب دارای تولید ۹۶۳۲۸ و ۱۱۲۰۸۳ تن پسته بوده است. با توجه به سطح آمار زیر کشت و تولید پسته که به آن اشاره شد میزان عملکرد در هکتار ( بهره وری تولید ) پسته برای کل کشور در سالهای ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ به ترتیب ۷۷۸ و ۸۴۸ کیلو گرم در هکتار می باشد و میزان عملکرد در هکتار ( بهره وری تولید) برای استان کرمان در همین سالها به ترتیب ۴۷۷ و ۵۵۲ کیلوگرم در هکتار بوده است. همانطور که آمار نشان می دهد میزان بهره وری تولید پسته در کشور و مخصوصا در استان کرمان به میزان قابل توجه پایین بوده و ادامه این روند تولید را کاملا غیر اقتصادی خواهد نمود. مطالعات گذشته در زمینه تولید و صادرات محصول پسته، بیشتر بر کاهش بهره وری سطح زیر کشت ( عملکرد در هکتار)، افزایش هزینه های تولید و کاهش سود آوری تولید محصول پسته در سالهای اخیر تاکید داشته اند. روند کاهش عملکرد در هکتار، در شرایطی که تورم بالا در کشور سبب افزایش بی رویه هزینه تولید محصولات کشاورزی و از جمله این محصول شده است، می تواند زنگ خطر جدی برای آینده صنعت پسته کشور به حساب آید. کاهش هزینه های تولید در کشور بایستی در سطح کلان مدیریت شود و چیزی نیست که کشاورزان به تنهایی بتوانند در کاهش آن نقشی ایفا نمایند، قیمت دریافتی تولید کنندگان نیز تحت تاثیر عوامل متعددی است که در سطح ملی و بین المللی تعیین می گردند و لذا تنها راهی که تولید کنندگان محصول می توانند برای حفظ و یا ارتقای موقعیت خود دنبال کنند افزایش بهره وری تولید است که البته در این موضوع نیز حمایت دولت بسیار موثر می باشد و به تنهایی از عهده کشاورزان بر نمی آید.

### راهکار های مدیریتی و سیاستگذاری برای افزایش بهره وری تولید پسته در مناطق پسته کاری کشور

بر اساس نتایج بدست آمده از پروژه تحقیقاتی با عنوان "بررسی عوامل تاثیر گذار بر بهره وری کل تولید پسته و ارتباط بهره وری کل با محصول تولیدی و نهاده های مصرفی در استان کرمان" که در یک دوره ۴ ساله از سال ۹۱ تا ۹۴، در مناطق پسته کاری استان کرمان اجرا گردید، موضوع کاهش بهره وری تولید در سالهای اخیر مورد بررسی قرار گرفت. در ادامه به مهمترین دستاوردهای این پروژه تحقیقاتی که می تواند به عنوان دستورالعمل فنی مورد استفاده مدیران، برنامه ریزان، سیاستگذاران و باغ داران پسته در کشور قرار گیرد اشاره می گردد:

۱- زمینه ارتباط باغداران با مشاورین مستقل و خیرخواه که از دانش و تجربه کافی در زمینه مسائل و موضوعات روز باغداری پسته برخوردار هستند، فراهم گردد. برای این منظور تشکیل بانک اطلاعاتی جامع از مشاورینی که دارای شرایط



بسمه تعالی  
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی  
موسسه تحقیقات علوم باغبانی  
پژوهشکده پسته



مورد نظر باشند تهیه و به باغ داران ارائه گردد. همچنین ضوابط و دستورالعمل مورد نیاز برای ایجاد ارتباط سازنده و نظارت بر فعالیتهای انجام شده بین این مشاورین با باغ داران تدوین و در اختیار طرفین قرار گیرد.

۲- انگیزه برای ورود جوانان تحصیلکرده در رشته های مختلف کشاورزی به کسب و کار کشاورزی فراهم گردد. شناسائی فارغ التحصیلان کشاورزی در رشته های مختلف و ارائه آموزشهای کاربردی کشاورزی به آنها، به گونه ای که پس از جذب در بخش های دولتی، خصوصی و یا تعاونی مرتبط با بخش کشاورزی بتوانند در جهت افزایش بهره وری باغات پسته موثر باشند.

۳- یکپارچه سازی اراضی و باغات و یا حداقل یکپارچه سازی مدیریت باغات همجوار، با هدف افزایش بهره وری باغات با اندازه کوچک (خرده مالک)، در دستور کار مدیران و برنامه ریزان بخش کشاورزی قرار گیرد. برای این منظور بهترین کار این است تا مشارکت و همکاری تشکلهای بهره برداران مورد توجه برنامه ریزان و مدیران قرار گیرد. جهت عملیاتی شدن این راهکار لازم است تا قوانین و مقررات مورد نیاز وضع شده و شیوه نامه اجرائی آن تدوین و ابلاغ گردد.

۴- بر بازار نهاده های کشاورزی و به ویژه بازار انواع کودها و سموم نظارت بیشتر شده تا نهاده های با کیفیت، در زمان مناسب و با قیمت عادلانه در دسترس کشاورزان قرار گیرد. برای این منظور بایستی تعدد مراجع نظارتی کاهش یافته و متولی اصلی نظارت مشخص و معرفی گردد. به نظر می رسد بهترین مرجع نظارتی می تواند تشکل های بهره برداران کشاورزی بومی هر منطقه با همکاری و حمایت بخش های دولتی ذیربط باشند.

۵- بر نظام اعتبارات کشاورزی نظارت شده تا اعتبارات با سرفصل کشاورزی، صرفا در بخش کشاورزی و به شکل بهینه مصرف شود. با توجه به اینکه یکی از دلایل اصلی فرار اعتبارات از بخش کشاورزی به سایر بخش های اقتصادی، سوددهی کمتر فعالیتهای تولیدی و خدماتی کشاورزی در مقایسه با سایر بخش های اقتصادی مخصوصا مشاغل خدماتی از نوع واسطه گری و دلالی می باشد، بایستی با استفاده از اصلاحات ساختاری در اقتصاد کشور و حمایتهای لازم از بخش کشاورزی نسبت به ارتقای سودآوری تولیدات کشاورزی اقدام نمود، تا فرار سرمایه ها از این بخش کاهش یابد. در خصوص استفاده بهینه از اعتبارات کشاورزی نیز لازم است تا نسبت به تقویت بنیه کارشناسی اقتصادی بانکها و موسسات مالی ارائه دهنده خدمات اعتباری به بخش کشاورزی اقدام گردد.

۶- از آنجا که کلیدی ترین نهاده های تولید در افزایش بهره وری تولید پسته عبارتند از نیروی انسانی، آب، کودهای مایع و کودهای آلی، بنابراین لازم است تا آموزش و ترویج کشاورزان در زمینه استفاده بهتر و کاراتر از این عوامل تولید برنامه ریزی شود و نیز بستر لازم برای بکارگیری آموزشهای ارائه شده در این زمینه ها در باغات فراهم گردد. در این زمینه موسسات و مراکز پژوهشی با همکاری بخش اجرائی کشاورزی نسبت به تدوین دستورالعمل جامع آموزشی و ترویجی پسته اقدام نمایند. مهمترین موضوعی که بایستی مد نظر قرار گیرد ارائه آموزشهای مستمر، کاربردی و به روز به باغ داران می باشد. برای اینکه زمینه بکارگیری آموزشهای داده شده توسط کشاورزان فراهم گردد، بایستی انگیزه لازم هم برای حضور آنها در کارگاههای آموزشی فراهم گردد و هم سرمایه نقدی مورد نیاز برای بکارگیری توصیه های کاربردی در باغات، در اختیار باغ داران قرار گیرد.